

Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом (СНПК) загальні рекомендації

Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом (СНПК) – це форма гендерно зумовленого насильства (ГЗН), що включає зґвалтування, сексуальне рабство, примус до проституції, примусову вагітність, примусовий аборт, примусову стерилізацію, примусовий шлюб, а також будь-яку іншу форму сексуального насильства порівнянної тяжкості, вчиненого щодо жінок, чоловіків, дівчат або хлопців, яка напряду чи опосередковано пов'язана з конфліктом. Цей зв'язок може бути очевидним із профіля кривдника, який часто пов'язаний із державною або недержавною озброєною групою, зокрема терористичними утвореннями або терористичною мережею; бути пов'язаним із атмосферою безкарності, яка зазвичай асоціюється із колапсом державних інституцій; бути наслідками перетину кордонів, такими як переміщення людей або торгівля людьми; та/або порушень положень угоди про припинення вогню.

Запобігання ГЗН і реагування на нього є однією з найбільш делікатних і складних сфер надання гуманітарних послуг. У багатьох місцях визначення особи як постраждалої від ГЗН – а іноді як особи, яка допомагає постраждалій/постраждалому – може призводити до ізоляції, соціальної стигматизації, повторного психологічного травмування, відчуження з боку сім'ї та громади, а у деяких крайніх випадках – до смерті. Отже, вся робота, пов'язана з ГЗН, повинна базуватися на підході, орієнтованому на постраждалих, який сприяє безпеці, конфіденційності, недискримінації та повазі до вибору постраждалої особи. Будь-яка діяльність, у якій ці основні морально-етичні та безпекові принципи не дотримуються, ризикує заподіяти додаткову шкоду постраждалим від ГЗН, їхнім сім'ям, громадам і тим, хто їм допомагає. У цьому документі викладено ключові повідомлення для різних акторів, які можуть обговорювати, провадити або підтримувати роботу, що стосується СНПК.

Для всіх акторів

ЩО СЛІД РОБИТИ

- **Слід** дотримуватися керівних принципів щодо безпеки, конфіденційності, поваги та недискримінації й завжди дотримуватися підходу, орієнтованого на постраждалих, в основі якого – правило «не нашкодь!»
- **Слід** надавати пріоритет забезпеченню доступу постраждалої від ГЗН особи до основних послуг, а не документуванню, розслідуванню, чи підтвердженню СНПК
- **Слід** поширювати інформацію про наявні послуги для постраждалих внаслідок ГЗН та як їх отримати

ЧОГО НЕ СЛІД РОБИТИ

- **Не слід** активно розшукувати постраждалих від СНПК чи запитувати будь-кого про те, чи зазнавали вони сексуального насильства
- **Не слід** чинити жодних дій, які можуть нести загрозу безпеці чи конфіденційності особи, постраждалої від ГЗН, або надавача послуг

Для акторів, які спеціалізуються на сфері ГЗН

(зокрема, активістів; надавачів послуг для постраждалих від ГЗН; організацій, які очолюють жінки;

ЩО СЛІД РОБИТИ

Слід забезпечити доступ до якісних, безпечних і комплексних основних послуг – супроводу постраждалих, охорони здоров'я, психосоціальних послуг, послуг безпеки та захисту, правової допомоги, економічної підтримки тощо, - для ВСІХ постраждалих (зокрема від СНПК)

Слід надавати постраждалим від ГЗН, зокрема постраждалим від СНПК, послуги та допомогу відповідно до керівних принципів щодо ГЗН (безпеки, конфіденційності, поваги та недискримінації)

Слід надавати інформацію про збір доказів/ поліцейське розслідування та направляти постраждалих осіб лише за умови їхньої усвідомленої згоди, пояснюючи потенційні переваги й наслідки

Слід проводити роботу з метою покращення та гармонізації шляхів перенаправлення постраждалих (від усіх форм ГЗН, включно з СНПК) для отримання послуг

Слід збільшувати охоплення/рівень обізнаності, щоб підвищити доступ постраждалих до всіх послуг

Слід дотримуватися у своїй роботі підходу, орієнтованого на постраждалих

Слід ділитися інформацією про тенденції та особливості, виявлені надавачами послуг, для використання у розслідуваннях і відхиляти вимоги про надання документації з окремих випадків або про перевірку цих випадків, якщо немає прямої, усвідомленої згоди на основі повного розуміння потенційних наслідків

Слід надавати інформацію та підтримку усім, хто проводить розслідування, пов'язані з СНПК, щоб сприяти дотриманню в їхній роботі підходу, орієнтованого на постраждалих

ЧОГО НЕ СЛІД РОБИТИ

Не слід свідомо виділяти постраждалих від СНПК серед інших категорій постраждалих від ГЗН або віддавати їм пріоритет у наданні послуг. Це може спричинити стигматизацію та наразити постраждалих на небезпеку, а також створити ієрархію ГЗН, що може мати негативні наслідки

Не слід шукати окремих постраждалих у цілях звітності, адвокації або ж висвітлення у засобах масової інформації

Не слід заохочувати постраждалих до участі у розслідуваннях, пов'язаних із СНПК. Поділіться усією відповідною інформацією про ці процеси, потенційні переваги й наслідки та дозвольте постраждалій особі вирішити самостійно

Не слід намагатися розслідувати або перевіряти випадки

Не слід ділитися інформацією про індивідуальні випадки або окремих постраждалих через засоби масової інформації або соціальні мережі (окрім випадків прямої вимоги постраждалої особи та за умови повного розуміння нею можливих наслідків)

Не слід створювати або підтримувати окремі послуги чи процеси, які стосуються СНПК,- паралельно з іншими формами ГЗН

Для гуманітарних акторів, які не спеціалізуються на роботі у сфері ГЗН

Слід забезпечити наявність інформації про послуги для кожної постраждалої особи, яка повідомила про те, що постраждала від ГЗН

Слід забезпечити підготовку персоналу для реагування на повідомлення про випадки ГЗН та перенаправлення постраждалих до відповідних служб (протокол «Спостерігай-Слухай-Скеровуй» та Кишеньковий довідник із ГЗН, які можна знайти у цьому документі)

Слід дотримуватися керівних принципів щодо безпеки, конфіденційності, поваги та недискримінації та завжди дотримуватися підходу, орієнтованого на постраждалих, в основі якого – правило «не нашкодь!»

Не слід намагатися розслідувати або перевіряти випадки

Не слід ділитися інформацією про індивідуальні випадки або окремих постраждалих через засоби масової інформації або соціальні мережі (окрім випадків прямої вимоги постраждалої особи та за умови повного розуміння нею можливих наслідків)

Не слід обіцяти допомоги чи підтримку, якої ви не зможете забезпечити або не маєте кваліфікації для її надання

Не слід шукати окремих постраждалих у цілях звітності, адвокації або ж висвітлення у засобах масової інформації

Не слід заохочувати постраждалих до участі у розслідуваннях, пов'язаних із СНПК. Поділіться усією відповідною інформацією про ці процеси, потенційні переваги й наслідки та дозвольте постраждалій особі вирішити самостійно

Для акторів, які займаються розслідуванням і перевіркою випадків СНПК

Слід переконатися, що уся діяльність спланована у такий спосіб, щоб забезпечити принципи поваги, гідності, безпеки та конфіденційності осіб, постраждалих від ГЗН, громад та надавачів послуг постраждалим

Слід завжди дотримуватися підходу, орієнтованого на постраждалих, в основі якого – правило «не нашкодь!»

Слід переконатися, що будь-які спроби підтвердити чи задокументувати випадки СНПК не піддають постраждалу особу

Слід забезпечити наявність інформації про послуги для кожної постраждалої особи, яка повідомила про те, що постраждала від ГЗН команді, яка займається розслідуванням

Слід забезпечити підготовку персоналу для реагування на повідомлення про випадки ГЗН та перенаправлення постраждалих до відповідних служб (протокол «Спостерігай-Слухай-Скеровуй» та Кишеньковий довідник із ГЗН, які можна знайти у цьому документі)

Не слід проводити інтерв'ю безпосередньо з постраждалою особою, окрім випадків надання нею прямої згоди на це та розуміння ризиків і потенційних наслідків (ніколи не проводьте інтерв'ю із дитиною, постраждалою від ГЗН)

Не слід фотографувати чи записувати постраждалу особу без інформування та отримання на це згоди від неї/нього

Не слід проводити розслідування в регіонах, де послуги для постраждалих від ГЗН недоступні

Не слід просити надавачів послуг для постраждалих від ГЗН передавати додаткові персональні постраждалих, кривдників або ж надавачів послуг, які призведуть до викриття особи постраждалого/постраждалої.

Не слід зазначати надавачів послуг і організації, що надають послуги жінкам і дівчатам, як джерела перевірки випадків СНПК. Це може слугувати фактором ризику помсти даним акторам

Для засобів масової інформації

ЩО СЛІД РОБИТИ

Слід забезпечити, щоб будь-який матеріал стосовно ГЗН був поданий делікатно, без надання йому сенсаційного характеру, та з дотриманням керівних принципів (безпеки, конфіденційності, поваги та недискримінації)

Слід подавати в усіх матеріалах збалансовану інформацію та висвітлювати відповідну інформацію про різні форми ГЗН

Слід зустрічатися з надавачами послуг постраждалим від ГЗН та із жіночими організаціями, щоб розуміти ситуацію та ризику, а також спосіб, у який ви якнайкраще можете підтримати своїм репортажем роботу з запобігання та реагування на випадки ГЗН

Слід надавати інформацію про наявні на місцях послуги для постраждалих від ГЗН та відповідну контактну інформацію

Слід бути обережними у підборі формулювань, щоб вони не означали покладання провини на постраждалу особу і не сприяли поширенню стереотипів про постраждалих або кривдників

Слід використовувати свої репортажі для підкреслення важливості комплексних послуг для постраждалих від ГЗН

ЧОГО НЕ СЛІД РОБИТИ

Не слід проводити інтерв'ю безпосередньо з постраждалою особою, окрім випадків надання нею прямої згоди на це та розуміння ризиків і потенційних наслідків (ніколи не проводьте інтерв'ю із дитиною, постраждалою від ГЗН)

Не слід фотографувати чи записувати постраждалу особу без інформування та отримання на це згоди від неї/нього

Не слід проводити розслідування в регіонах, де послуги для постраждалих від ГЗН недоступні

Не слід просити надавачів послуг для постраждалих від ГЗН передавати додаткові персональні постраждалих, кривдників або ж надавачів послуг, які призведуть до викриття особи постраждалого/постраждалої.

Не слід зазначати надавачів послуг і організації, що надають послуги жінкам і дівчатам, як джерела перевірки випадків СНПК. Це може слугувати фактором ризику помсти даним акторам

СПОСТЕРІГАЙ, СЛУХАЙ, СКЕРОВУЙ ПРОТОКОЛ

Адаптовано з Кишенькового довідника з ГЗН

СПОСТЕРІГАЙ

Зберігайте спокій і дозвольте постраждалій особі поговорити з вами

Запитайте, як ви можете допомогти з нагальними потребами

Запитайте постраждалу особу, де їй було б найбільш зручно говорити з вами. Якщо її хтось супроводжує, не вважайте, що розмовляти перед особою, яка супроводжує, безпечно.

Запропонуйте воду, відлюдне місце, де можна посидіти, серветку тощо

Запропонуйте постраждалій особі обрати когось, кого їй буде зручно залучити для перекладу і надання їй підтримки

Не ігноруйте постраждалу особу, яка звертається до вас

Не будьте настирливими або нав'язливими, пропонуючи допомогу

Не питайте будь-яку особу, чи зазнала вона ГЗН, зґвалтування, побиття тощо. Ви не повинні вишукувати постраждалих. Вони самі повинні приходити до вас.

Не реагуйте надто гостро

Не примушуйте постраждалу особу надати більше інформації, ніж вона вважає за доречне

СЛУХАЙ

Зберігайте конфіденційність усієї інформації. Перш ніж звертатися за порадою до спеціаліста з ГЗН, попросіть дозволу постраждалої особи.

Дайте постраждалій особі знати про межі вашої конфіденційності. Проконсультуйтеся з вашим спеціалістом із ГЗН щодо випадків, про які ви зобов'язані доповісти.

Керуйте очікуваннями щодо вашої ролі та спроможності

Намагайтеся втішити постраждалу особу і підкреслюйте, що вона не винна у тому, що трапилося з нею

Нічого не занотовуйте, не фотографуйте постраждалу особу, не записуйте розмову і не інформуйте інших

Не ставте запитання про те, що трапилося. Нехай постраждала особа сама вибере, про що саме розповісти. Послухайте і запитайте, що ви можете зробити, щоб її підтримати.

Не припускайте, що в пережитому постраждалою особою «немає нічого страшного»

Не сумнівайтеся у тому, що вам розповідають, і не заперечуйте цього. Ваша роль – слухати без суджень.

СКЕРОВУЙ

Поважайте право постраждалої особи ухвалювати рішення

Надайте інформацію про всі послуги з ГЗН та інші послуги, які можуть бути корисними для постраждалої особи

Запевніть постраждалу особу, що їй не потрібно ухвалювати рішення негайно і що вона може у подальшому передумати

Попросіть постраждалу особу знайти когось, кому вона довіряє, щоб звернутися до цієї людини за підтримкою

Запропонуйте постраждалій особі можливість скористатися телефоном або іншим комунікаційним пристроєм, якщо ви вважаєте це безпечним, з тим, щоб постраждала особа могла зв'язатися з людиною, якій вона довіряє

Спитайте у постраждалої особи дозволу, перш ніж щось робити

Закінчіть розмову підбадьорливими словами

Не надавайте неправдиву інформацію чи фальшиві обіцянки та не перебільшуйте свої навички

Не давайте особисті поради або думки щодо якнайкращого способу дій.

Не вважайте, що знаєте, чого саме хтось хоче чи потребує або що саме є для когось якнайкращим. Деякі дії можуть наразити постраждалу особу на небезпеку подальшої шкоди.

Не дискримінують постраждалу особу за будь-якою ознакою, наприклад, за статтю, расою, сексуальністю тощо

Не намагайтеся врегулювати ситуацію між особою, яка зазнала ГЗН, та будь-якою іншою особою, зокрема кривдником

Нікому не розповідайте подробиці інциденту

Не звертайтеся до постраждалої особи після вашої бесіди

